

بررسی علل و عوامل موثر خانوادگی در گرایش نوجوانان به رفتار انحرافی و بزهکاری در شهرستان اهواز در سال

۱۳۹۴

جعفر شویچی ، عضو هیات علمی گروه علوم اجتماعی دانشگاه پیام جمهوری اسلامی ایران ،تهران.

یلای پور ، نویسنده مسئول و مدرس مدعو گروه علوم اجتماعی دانشگاه پیام جمهوری اسلامی ایران ،تهران.

چکیده:

هدف این مقاله بررسی علل و عوامل موثر خانوادگی در گرایش نوجوانان به رفتار انحرافی و بزهکاری در شهرستان اهواز در سال ۱۳۹۴، نمونه مورد پژوهش ۶۰۰ نفر که بصورت نمونه‌گیری طبقه‌ای متناسب انتخاب شده‌اند. وقتی به کار می‌رود، که از بین دانش آموزان دختر و پسر شهرستان اهواز استفاده شده است. به منظور بررسی فرضیه‌ها از آزمون ضریب پیرسون استفاده شد. یافته‌های مربوط به سؤال پژوهش نشان داد که، رابطه بین روابط عاطفی خانواده و میزان گرایش به انحرافات و بزهکاری ($p = .892$)، رابطه بین وضعیت اقتصادی خانواده و میزان گرایش به انحرافات و بزهکاری ($p = .842$)، رابطه بین میزان اعتقادات و پایبندی به مسائل شرعی و گرایش به انحرافات و بزهکاری ($p = .751$)، رابطه بین میزان وجود اختلاف و مشاجره در خانواده و گرایش به انحرافات و بزهکاری ($p = .869$)، رابطه بین میزان استفاده اعضای خانواده از محصولات فرهنگی و گرایش به انحرافات و بزهکاری ($p = .831$)، رابطه بین میزان حفظ شخصیت و احترام نوجوانان و گرایش به انحرافات و بزهکاری ($p = .658$) و سطح معنی داری ($p < .000$)، خطای ۰/۰۵ می‌باشد. روایی آن با روش محتوایی سازه و صوری تأیید گردید و پایایی اندازه‌گیری، از طریق فرمول آلفای کرونباخ (به اندازه ۰,۷۷۲) تأیید شد. فرضیات این تحقیق که با استفاده از تحلیل واریانس و ضریب همبستگی پیرسون و بصورت فراوانی بوده است.

واژه‌های کلیدی:

روابط عاطفی، بزهکاری، رفتار انحرافی، اختلاف و مشاجره، حفظ شخصیت و احترام، مسائل اقتصادی.

۱-۱- مقدمه

زندگی بشر تحت تاثیر تغییرات وسیع صنعتی، اجتماعی، فرهنگی، دچار تحول شده است. شمار زیادی از افراد قادر نیستند بین محرکهای متنوع بیرونی و نیروهای متعارض درونی توازن ایجاد کنند و در فرایند رشد موزون و همه جانبه که همانا هدف اصلی تعالی انسان است، دچار مشکل می‌شوند. بدیهی است که کودکان و نوجوانان به سبب بی تجربگی و نا آگاهی از مهارتهای بازدارنده و تسهیل کننده، اصلاحی، بیشتر در معرض آسیبهای جدی درونی و اجتماعی هستند. دانش آموزانی که مهارتهای مقابله با موقعیت های تنش زا را ندارند، به نوعی مقهور آنها

خواهند شد و بدین ترتیب مستعد اختلالات روانی، عاطفی، افسردگی، اضطراب و احتمالاً مصرف مواد مخدر و رفتارهای ضد اجتماعی خواهند شد این دانش آموزان در فرایند تصمیم گیری نیز دچار مشکل می شوند.

به طور کلی، شرایط در حال گذر جامعه، زندگی اجتماعی کودکان را با مسائل و پیچیدگی های خاص خود مواجه نموده است، در این شرایط یکی از مهمترین مهارت هایی که قادر است بالندگی و بهداشت روانی آنان را در مواجهه با مشکلات آینده حفظ و تقویت نماید، مهارت حل مسئله به معنای اعم و حل مسئله اجتماعی به طور اخص است. بنابراین با توجه به نقش مهم مدارس در تامین بهداشت روانی دانش آموزان، برنامه آموزش مهارت های اجتماعی، روش موثری در جهت کاهش اختلالات رفتاری دانش آموزان این مقوله میباشد. محقق بر آن شد که موضوعی تحت این عنوان مطرح و در جستجوی متغیرهای مستقل آن که بر متغیر مستقل تأثیر می گذارد باشد.

۱-۲- بیان مسأله

امروزه یکی از مسائل مهم و اساسی که جوانان با آن روبه رو هستند و مورد بررسی همه ی دانشمندان از جمله جامعه شناسان و روانشناسان قرار گرفته، مساله ی آگاهی بخشی خانواده و تاثیر بسیار زیاد آن بر رفتار جوانان و گرایش آنها به انحرافات می باشد، گرچه از تاثیر مدرسه و همسالان و رسانه های جمعی غافل نیستند ولی نقش خانواده خیلی مؤثر می دانند زیرا بر فرایند اجتماعی شدن، فرهنگ پذیری و شخصیت افراد و مسیری که در آینده پیش می گیرند نقش بسیار مؤثری ایفا می کند.

رفتارهای والدین و اعضای خانواده در نوع بروز واکنش های افراد بسیار تاثیر دارد و در این جا این مساله مطرح می شود که خانواده چگونه بر تربیت نوجوانان و شناخت استعداد های خود و مسیر درست زندگی مؤثر خواهند بود. در این رابطه باید گفت که پژوهش ها نشان میدهند خانواده و نوع زندگی آنها نوجوانان را به رفتار انحرافی سوق می دهد. حال با توجه به اهمیت فوق العاده ی خانواده و نقشی که می تواند در انحراف نوجوانان داشته باشد مساله ی اصلی که ما در این تحقیق دنبال آن هستیم، بررسی این موضوع است که آیا خانواده بر گرایش رفتارهای انحرافی تاثیر دارد یا نه؟

۱-۳- فرضیات تحقیق :

فرضیه اول) بین روابط عاطفی خانواده با رفتارهای انحرافی فرزندان و بزهکاری نوجوانان رابطه وجود دارد.

فرضیه دوم) بین وضعیت اقتصادی خانواده و رفتارهای انحرافی بزه کاری نوجوانان رابطه وجود دارد.

فرضیه سوم) بین میزان اعتقادات و پایبندی به مسائل شرعی و رفتارهای انحرافی بزهکاری نوجوانان آن خانواده رابطه وجود دارد.

فرضیه چهارم) بین وجود اختلاف و مشاجره در خانواده و رفتارهای انحرافی بزهکاری نوجوانان ارتباط وجود دارد.

فرضیه پنجم) بین میزان استفاده اعضای خانواده از محصولات فرهنگی (کتاب، مجله، روزنامه) با گرایش رفتارهای انحرافی نوجوانان بزهکار ارتباط وجود دارد.

فرضیه ششم) بین میزان حفظ شخصیت و احترام نوجوانان با گرایش آنها به رفتارهای انحرافی بزهکاری ارتباط وجود دارد.

۱-۴- ضرورت و اهمیت تحقیق

از آنجا که خانواده از جنبه‌ها و ابعاد مختلفی در گرایش نوجوانان به رفتارهای انحرافی نقش به‌سزایی دارد و تقریباً می‌توان گفت که خانواده کارخانه‌ی تولید رفتار برای فرزندان خود می‌باشد همچنین تحقیقات انجام گرفته در این زمینه، موضوع خانواده را بصورت کلی و وسیع مطرح نموده‌اند و چه بسا بیشتر تحقیقاتی که در این زمینه انجام شده بیشتر به دنبال مسائلی همچون اعتیاد به مواد مخدر، طلاق و... بوده است.

لذا به نظر می‌رسد که انجام چنین تحقیقی ضروری است. و با توجه به اینکه امروزه جامعه شاهد انحرافات زیادی است که اغلب منشاء آنها از خانواده می‌آید، لذا خود را ملزوم دانسته که چنین تحقیقی مطرح نمایم تا نوع رابطه بین خانواده و گرایش نوجوانان به رفتارهای انحرافی برای جامعه را تبیین کنم و راه‌حلی جهت جلوگیری از انحراف نوجوانان جامعه‌ی خود بوجود آورده باشیم. امید به اینکه در حال و آینده نسل سالم از تمام جهات داشته باشیم.

۲-۱- مبانی نظری تحقیق

محقق پس از فرمول بندی موقت تحقیق در مرحله واکاوی ادبیات نظری تحقیق تئوریک‌ی موضوع پژوهش را از طریق کتاب‌ها و مقالات مناسب می‌کاود. در این مرحله تئوری‌ها و رویکردهای مختلف در خصوص پدیده مورد مطالعه بررسی می‌گردد که برآیند آن غنای معرفت علمی پژوهش‌گر و آماده‌سازی چارچوب نظری طرح است (ساعی، ۱۳۸۱: ۱۱).

نظریه پرداز	نظریه و دیدگاه
کته	اجتماع را مسئول کلیه جرائمی می داند که رخ می دهد. زیرا خود، عامل به وجود آورنده آنهاست و بزه کار جز آلت اجرایی در دست اجتماع، چیز دیگری نیست. اجتماع آلوده، از انسان سازگار، درستکار و پاک سرشت موجود ناسازگار، مست و ناپاک می آفریند و تخم بزه کاری را در میان انسانهای سالم پرورش می دهد و آنان را برای ایفای نقش آماده می سازد (محمدی، ۱۳۸۳: ۳۲).
لمبروزو	طرفدار مفهوم بازپیدایی وراثتی (اتاویسم) بود. با این مضمون که مجرم، نوعی بازگشت مادرزادی، به گونه ای ابتدایی و وحشی از انسان است. به نظر او، مجرم از نظر جسمی، عقب مانده تر از افراد طبیعی است و بیش از معاصرین خود به اجداد ماقبل تاریخ خویش شباهت دارد. وی همچنین مدعی بود که بین ساختار مغزی و جسمی افراد ارتکاب جرم، نوعی رابطه علی و معلولی وجود دارد. بدین شکل او نظریه ی «مجرم مادرزاد» را ارائه و خصایص بدنی افراد جنایت کار را با تکیه بر مفهوم بازگشت مادرزادی به مراحل ابتدایی تکامل بشر، چنین تشریح کرد: گوش های بزرگ، بازوهای بیش از حد دراز، آرواره های جلو آمده یا عقب رفته، استخوان های بلند چانه، مشخصات کالبدی این مجرمین مادرزادی است که همگی نشانه تمایلات جنایتکارانه آنان می باشد. او این خصایص را «علائم» یا «دانه های انحطاط» می نامید و مدعی بود وقتی چند تا از این صفات در کسی جمع باشد، به یقین می توان حکم به جنایتکاری او کرد (سلیمی و داوری، ۱۳۸۷: ۲۸۶).
شلدون	افراد خلق و خوی خاص خود را دارند؛ اولی آرام، عاشق راحتی و بیرون گرا است. دومی خشونت گرا و فعال و سومی درون گرا و مهار کننده خواسته های خود می باشد. از میان این سه تیپ مورد مزومورفیک بیش تر گرایش را به کج رفتاری دارد و افراد کج رفتار در اکثر موارد دارای ای شکل بدنی اند. مطالعات آماری شلدون نشان می دهد که در میان مزومورف ها، دو برابر، امکان کج رفتاری بیش تر است (ممتاز، ۱۳۸۱: ۴۱).
چارلز گورینگ	در مطالعه اش درباره خانواده هایی که جرم و بزه کاری در آنها مشاهده شده نشان داد که همبستگی بین رفتار انحرافی برادران، پدران و پسران به دلیل محیط اجتماعی مشترک نبوده و این همبستگی به علت عامل وراثت بوده است. او برای تأیید ادعای خود درباره نقش وراثت مدارکی ارائه نمود که نشان می داد در خانواده هایی که مشکل وراثتی داشتند پسرانی که در ابتدای زندگی بیرون از خانواده بوده اند به همان اندازه آنهاپی که مدت طولانی تری در خانه با پدرانشان بودند بزه کار شده اند.
صدیق	مطالعاتی که به وسیله جامعه شناسان درباره وضعیت اقتصادی- اجتماعی و فرهنگی مجرمین انجام گرفت، نظریات زیست شناسان در تبیین رفتار جنایی به شدت مورد انتقاد قرار گرفت؛ از جمله این یافته های صاحب نظران فوق بیش تر بر اساس تحقیقاتی است که بر روی تعداد کمی از مردم در زندان ها و یا تیمارستان های روانی انجام داده اند و آن ها نماینده تمام زندانیان نیستند. از سوی دیگر، این افراد نمونه طبیعی کل جمعیت نمی باشند. سرانجام این که در نظریه های زیست شناختی، نقش فرهنگ را بر چگونگی رفتار مردم مؤثر است، مورد غفلت قرار داده اند؛ حال آن که ویژگی های ثابت مادرزادی هیچ گاه مبین جامعی برای توجیه اشکال رفتار انسانی که بر حسب نوع فرهنگ تغییر می کند، نیست (صدیق، ۱۳۶۷: ۵۷)..
احمدی	روان شناسان هر فرد را همچون شخصیت منحصر به فردی می دانند که راه یافتن ریشه ها و عواملی که فرد را مستعد انحرافی می نماید شناخت ویژگیهای فردی او نظیر اختلالات شخصیتی، خشم، اضطراب، افسردگی، لذت جویی، کم هوشی و تعلق خاطر به دیگران است. با ابداع های آزمون های هوش، تبیین های جرم

<p>وبزه کاری برجسته های روانی رفتار متمرکز شد. علاوه بر تأکید روان شناسان بر اثری بودن هوش، ارتباط آن با رفتار انحرافی، روان شناسان به دنبال یافتن ارتباط بین جرم وبزه کاری با نوع خاصی از شخصیت، نظیر «روان رنجور» بوده اند (احمدی، ۱۳۸۷: ۳۲).</p>	
<p>مدعی است، که چنانچه فراگرد «جامعه پذیری» در دوران کودکی شخص طی نشده باشد، نوعی خود برتر یا فراخود ناقص تشکیل شده و استانداردهای رفتاری یا وجدوان اخلاقی توسعه نیافته و لذا چنین شخصی فاقد اخلاق بود و کج روی به وجود آید (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳: ۱۲۶)</p>	<p>فروید</p>
<p>معتقد است که بررسی بزه کاری مانند سایر امور اجتماعی در قلمرو جامعه شناسی قرار دارد و در حالی که آن را از نظر جامعه شناسی تفسیر و تبیین می کند، اعتقاد دارد که جرم پدیده ای طبیعی و اجتماعی است. بنابراین، بزه کاری به وضع اجتماعی و فرهنگی جوامع گوناگون بستگی دارد. دورکیم می گوید: جرم چون پدیده ای طبیعی و عادی است؛ بنابراین، نمی تواند با عامل استثنایی به وجود بیاید، بلکه به ساخت هر اجتماع و فرهنگ خاص آن جامعه ارتباط مستقیم دارد و چون جرم نتیجه ی جریان های گروهی و جمعی مهم اجتماعی است، وجود و ارتباط آن با ساخت اجتماع دائمی است. از این جهات، جرم و بزه کاری نباید به صورت مجرد و به خودی خود تجزیه، تحلیل و بررسی شوند؛ بلکه در هر اجتماع و فرهنگ خاص و در زمان و مکان باید [مجزا] مورد مطالعه قرار گیرد (غزوری، ۱۳۵۹: ۳۶).</p>	<p>امیل دورکیم</p>
<p>پارسونز انحراف اجتماعی و همناوایی را به عنوان رفتاری معرفی می کند که در بستر کنش متقابل اجتماعی وبا تکیه بر مفهوم نقش اجتماعی و انتظارات مربوط به آن، رشد و معنا می یابد (سلیمی و داوری)، بنابراین به نظر می رسد که تبیین های نظری پارسونز تلفیقی از الگوهای نظری آنومی بی سازمانی اجتماعی دورکیم و مرتن کنش متقابل است</p>	<p>پارسونز</p>
<p>با استعانت از مفهوم آنومی و تعمیم آن به نهاد خانواده به عنوان مهم ترین اژانس اجتماعی کننده، ساختار خانواده، سازمان و انگاره های آن را کلیدی برای شناخت شخصیت و رفتار فرد پرورش یافته در آن تلقی می کند و هرگونه نابسامانی و بی سازمانی در این نهاد و ساختار آن در بروز توسعه و تکوین شخصیت بزهکار و کجرو دخیل می داند (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳: ۶۸).</p>	<p>ویلیام گود</p>
<p>به طور کلی بوم شناسی بر نحوه توزیع فعالیت های اجتماعی در فضا و زمان تأکید دارد. با استفاده از این دیدگاه بوم شناسان به دو موضوع اصلی توجه داشتند. اول این که توزیع فعالیت ها در فضا و زمان چگونه باعث یا مانع دست یابی به اهداف جمعی می شود. دوم این که نحوه توزیع چگونه بر تجربه اجتماعی افرادی که در معرض آن قرار دارند، تأثیر می گذارد (ممتاز، ۱۳۸۱: ۸۳).</p>	<p>پارک وبرگس</p>
<p>آن ها معتقد بودند که مشکلات اجتماعی شهر شیکاگو به علت الگوهای کنترل نشده مهاجرت و ایجاد منطقه های طبیعی است که در این مناطق اهالی از فرهنگ کلی جامعه جدا افتاده اند و همانند گیاهی که در خاک رشد می کند، ساکنین این مناطق نیز در کنار یکدیگر به اجبار قرار گرفته اند و تحت تأثیر جریان هایی قرار دارند، که در اختیار خودشان نیست، بنابراین، اهالی دچار یک هم زیستی بیمار هستند. در عین حال مقاومت در مقابل رفتار کج رو کم شده و نه تنها تحمل می شود، بلکه در مواردی رفتار پذیرفته شده محسوب می گردد. بنابراین، از نظر شاو ومک کی مسأله این مناطق عدم حضور معیارهای فرهنگی مناسب</p>	<p>شاو ومک کی</p>

می باشد که فقر و در نتیجه میل به انحراف ، نشان های آن است(ممتاز، ۱۳۸۱: ۸۸-۸۵).

۲-۲- چارچوب نظری تحقیق

آن چه اساس یک مطالعه ی اجتماعی را تعیین می کند، چارچوب نظری است. بر پایه ی چارچوب نظری ، محقق در واقع یک زاویه ی نگرش برای خود انتخاب می کند . به عبارت دیگر، از طریق چارچوب نظری می توان مشخص کرد ، که بر روی چه نکاتی باید تأکید کرد و چگونه پدیده ی مورد نظر را مطالعه کرد(لهسایی زاده، ۱۳۳۳: ۲۳)

نظریه پرداز	نظریه و دیدگاه
مارکس	مهمترین نظریه پرداز مکتب تضاد است. البته توجه اصلی او بر اقتصاد سیاسی و رابطه ی میان سرمایه و نیروی کار بود. بنابراین، در آثار وی مطالب زیادی تحت عنوان کج رفتاری، جرم، و جنایت نوشته شده است. اما بخش مهمی در ایدئولوژی آلمانی تحت عنوان حقوق ، جنایت و مجازات وجود دارد . انگلس نیز در آثار خود اشاراتی به مسأله جنایت داشته است. او معتقد است سقوط اخلاق به شکل اجتناب ناپذیری از درون نظام سرمایه داری صنعتی بر می خیزد و کارگران که درگیر این جریان هستند، در واقع انتخابی در این قضیه ندارند(ممتاز ، ۱۳۰: ۱۳۸۱).
جرج ولد	در مورد انحرافات ، توجه خاصی به موقعیت هایی نظیر جنگ، بزه کاری ناشی از اختلاف کارگر و کارفرما یا با بزه کاری های ناشی از مخالفت با نظام موجود ، معطوف می کند برخی از رفتارهای جنایی برحسب هنجارهایی که قبلاً قابل قبول بوده است رخ می دهد، اما همین رفتارها به دلیل تلاش های موفق گروه های منفعت رقابت کننده غیر قانونی شده اند. (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳: ۱۱۶-۱۱۵).
آستین ترک	افراد بر مبنای موقعیتی طبقاتی خود عمل نمی کنند بلکه بر مبنای موقعیتی که در یک جامعه پلورالیستی دارند عمل می کنند ، جامعه ای که رابطه تسلط و فرمان برداری تعیین کننده شکل عمل است . در این جا لازم است مشخص شود که تحت چه شرایطی افراد این رابطه متضاد و نابرابر را می پذیرند. ثبات رابطه اقتدار و فرمان برداری لازمه اش تضاد منافع است (ممتاز ، ۱۳۸۱: ۱۵۱).
کوهن (۱۹۵۵)	در مطالعه جوانان در محیط طبیعی زندگی متوجه می شود که جرایم آنان از سه جهت با بزرگسالان متفاوت است، هرچند که این تفاوت ها ، همه ی جرایم جوانان را شامل نمی شود . چنین تفاوت هایی عبارتند از غیر مادی بودن ، توأم با کینه جویی و خشم و نفی هنجارهای اجتماعی. برای جوانان حتی اگر شی ء دزدی شده جنبه سودمندانه داشته باشد، باز هم مزه ی شی ء دزدی شده برای آن ها بیشتر است. برای آن ها دزدی جدا از مسأله سود و درآمد نشانه افتخار ، مردانگی و به دنبال آن کسب رضایتی عمیق است. میزان خطر و تلاشی که صرف به دست آوردن شی ء می کنند سپس آن را رها می کنند یا به دور می افکنند باهیچ محاسبه سودمندانه و منطقی همراه نیست (سخاوت، ۱۳۸۳: ۷۵-۷۴).
کلوارد و اوهلین	در مورد گرایش جوانان به بزه کاری به ساختار فرصت مشروع و غیر مشروع تأکید دارند که نظریه های آن ها تحت عنوان فرصت افتراقی مشهور است. به نظر آن ها رابطه میان ارزش های فرهنگی از یک سو و فرصت های مشروع و نامشروع از سوی دیگر تعیین کننده انواع و فراوانی بزه کاری است. آن ها بر این

<p>باورند که بزه کاری از نظر اجتماعی به صورت خرده فرهنگ بزه کار نمایان می شود و به همان گونه که در خرده فرهنگ بهنجار فرصت های مشروع وجود دارد در خرده فرهنگ بزه کار هم فرصت های نامشروع برای نیل به هدفهای فرهنگی وجود دارد (اشرف، ۱۳۵۵: ۱۸۸).</p>	
<p>بزه کاری جوانان را ناشی از تضادهای طبقاتی و محرک های اقتصادی نمی داند بلکه روی ارزش های فرهنگی و خرده فرهنگی طبقه پایین تأکید می کند « زحمت »^۱ و « خود مختاری »^۲ از عناصر اصلی دیدگاه او می باشد. وی معتقد است که جوانان و اعضای طبقه پایین جامعه، اطاعت از پلیس و قوانین رسمی و تن دادن به محدودیت و حصارهایی که مانع آزادی عمل و خود مختاری آن ها است را مشکل تلقی کرده و آن را مایه درد سر و زحمت می بینند زیرا از دیدگاه طبقه پایین جامعه، احتمال کمتری دارد که نظام پلیسی و قوانین رسمی را به عنوان منبعی برای حفاظت از خود و یا خدمات اجتماعی بپذیرند. در نتیجه، پلیس را منبع زحمت و دردسر در نظر می گیرند و تمایل کمتری دارند که به نظام پلیسی احترام گذاشته و بدان مقید باشند (غلامی آبیز، ۱۳۸۱: ۵۸).</p>	میلر (۱۹۷۵)
<p>از دیدگاه ماتزا وسایکزا پنج تکنیک خنثی کردن وجود دارد که به شرح زیر می باشند: ۱) فن انکار مسئولیت ۲) فن انکار صدمه و زیان ۳) فن انکار قربانی بودن قربانی ۴) فن محکوم کردن محکوم کنندگان ۵) فن فدا کردن ارزش های جامعه به سود ارزش های گروه کوچک (سخاوت، ۱۳۸۰: ۸۹).</p>	ماتزا وسایکزا
<p>معتقد است که میزان اعتقاد افراد به هنجارهای اجتماعی و رعایت قوانین متفاوت است. هر چه این اعتقاد در فرد ضعیف تر باشد، بیشتر احتمال دارد که هنجار شکنی کند. بنابراین، انحراف به علت فقدان اعتقاد به اعتبار هنجارها و قوانین واقع می شود. فردی که خود را تحت تأثیر اعتقادات معمول در جامعه نبیند، هیچ وظیفه اخلاقی برای همنا و رعایت قوانین در نظر نمی گیرد (ممتاز، ۱۳۸۱: ۱۲۲).</p>	هیرشی
<p>خانواده و سپس مدرسه را بیش از همه عامل نظارت به شمار می آورند و معتقدند که در فرایند اجتماعی کردن جوانان، خانواده و هم سالان اهمیت خاصی دارند. به تدریج که جوانان مستقل می شوند، از تأثیر گروه هم سالان و خانواده کاسته می شود و ویژگی های درونی اهمیت بیش تری پیدا می کند (سخاوت، ۱۳۸۱: ۶۱).</p>	صاحب نظران نظریه کنترل اجتماعی
<p>یکی دیگر از نظریه پردازان کنترل اجتماعی است او معتقد است که خانواده از طریق چهار عامل باعث تقویت پیوند اجتماعی می شود که به شرح زیر هستند: ۱- کنترل درونی: ۲- نظارت غیر مستقیم: ۳- نظارت مستقیم: ۴- نقش خانواده در ارضای نیازها: ۵- توجه به نقش خانواده و مدرسه به عنوان منابع اصلی درونی کردن هنجارها و قواعد، نظریه کنترل اجتماعی است. (ممتاز، ۱۳۸۱: ۱۲۴).</p>	نی (۱۹۵۸)
<p>رفتار در نتیجه کنش متقابل بین شناخت و عوامل محیطی بوجود می آید، یعنی مفهومی که تأثیر متقابل نامیده می شود. فرایند مدل سازی در کانون توجه نظریه یادگیری اجتماعی قرار دارد که در آن شخص رفتار اجتماعی دیگران را به وسیله مشاهده و تقلید یاد می گیرد و آموختنیها از طریق پاداش و تنبیه تقویت می شود (احمدی، ۱۳۸۴: ۹۵-۹۴).</p>	باندورا
<p>نظریه شامل ۹ خصیصه به قرار زیر است: ۱- عمل مجرمان آموختنی است، نه موروثی. ۲- آموزش از</p>	ساترلند

¹ -Trouble

² -Autonomy

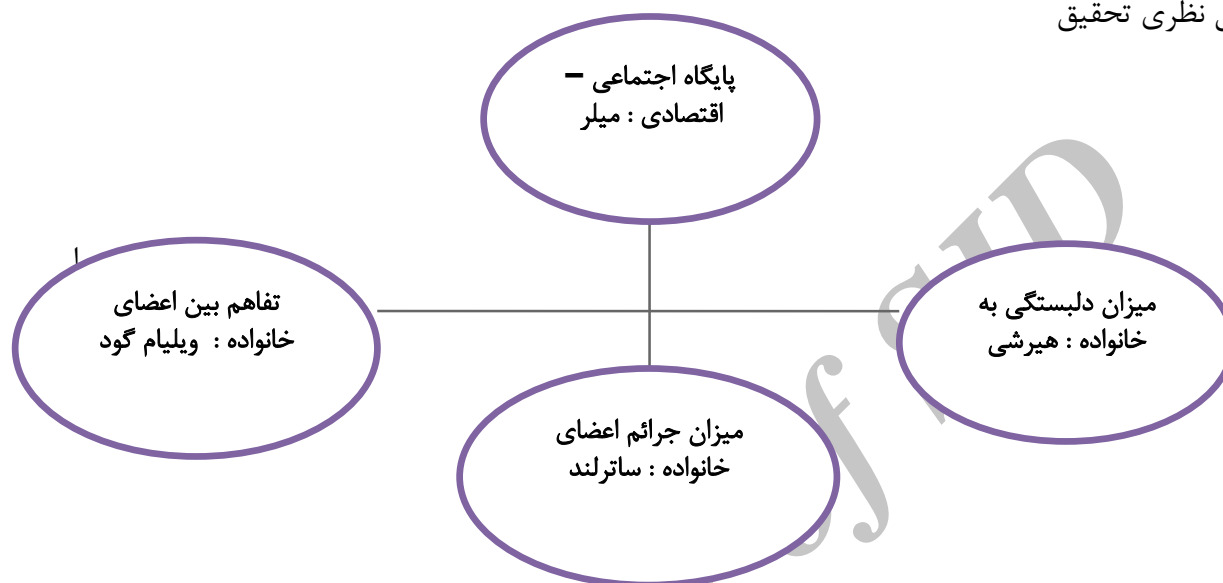
<p>طریق ارتباط فرد با سایر افراد صورت می گیرد ۳- بخش اعظم آموزش رفتار بزه کارانه در گروه های نزدیک که با فرد روابط صمیمانه دارند انجام گیرد . ۴- آموزش عمل مجرمان مراحل مختلفی دارد . ۵- کسب انگیزه ها و میل به ابراز کشش های درونی آموختنی است. ۶- زمانی فرد به عمل بزه کارانه دست می زند که آمیزش او با کسانی که موافق شکستن قاعده اند بیش تر از کسانی است که با شکستن قاعده مخالف اند. (سخاوت، ۱۳۸۵: ۵۶-۵۵). ۷- فراوانی معاشرت از نظر دفعات وقوع ، مدت ، ارجحیت و شدت می تواند متفاوت باشد. ۸- جریان یادگیری رفتار کج روانه از طریق معاشرت شامل تمام مکانیسم های یادگیری می شود که برای هر رفتار دیگری ضروری است . ۹- در حالی کج رفتاری بیان نیازها و ارزش های کلی است ، نمی تواند از طریق همان نیازها و ارزش ها توجیه شود. (ممتاز، ۱۳۸۱: ۸۲).</p>	
<p>نظریه تقلید نظریه های زیست شناختی را که رفتار انحرافی را به ویژگی های جسمانی افراد نسبت می دهند مردود دانسته و بر این باور است که مردم مجرم به دنیا نمی آیند بلکه مجرم می شوند. تارد بر این باور است که فرایند کسب رفتار بزه کارانه و مجرمانه از طریق تقلید که مبتنی بر تجربه های یادگیری مشاهده ای است انجام می شود و هر دو به درجاتی در درون جامعه به وقوع می پیوندند، مد ممکن است یک رسم را ریشه کن کرده و رسم جدیدی را خلق نماید(احمدی، ۱۳۸۴: ۹۸).</p>	گابریل تارد
<p>مفاهیم انحراف اولیه و ثانویه که عناصر اصلی نظریه برچسب زنی است را عنوان نمود. از نظر لمرت اولین خطا کج روی نخستین است. کج روی نخستین ، رفتاری انحرافی است که فرد سازگار با هنجارهای اجتماعی در جنبه دیگری از زندگی اجتماعی شان بدان مرتکب شده است . کج روی ثانویه ، زمانی است که فرد برچسبی را که از سوی جامعه خورده ، می پذیرد و خود را به عنوان یک منحرف می بیند (کوئن، ۱۳۷۳: ۲۲۰-۲۱۹).</p>	لمرت
<p>بیگانگی هر دو هم داستان بودند که شیوه های نوین سازماندهی، کارایی و تأثیر تولید و سازمان را به گونه ی بی سابقه ای افزایش داده اند و سطح تسلط انسان بر طبیعت را بس بالاتر برده اند . آن ها بر این باورند که جهان کارایی عقلانی، به غولی تبدیل شده ، که آفرینندگان خود را به انسانیت زدایی تهدید می کند (کوزر، ۱۳۷۷: ۳۱۷).</p>	مارکس و وبر
<p>منشاء و ریشه کژرفتاری را در ناهمسازی انسان و نیازهایش با ساختارها و نهادهای مسلط جامعه ی سرمایه داری می داند و معتقد است ، که نظام اجتماعی با ارزش های فرهنگی و قواعد رفتار هنجارهای پذیرفته شده ، پایه و مایه ی انحرافات و مسائل اجتماعی هستند و از این رو، مسأله اساسی در نظامات طبقاتی و سرمایه داری در سلطه ی هنجارهایی است ، که با نیازهای آدمی در ستیزند، هنجارهایی که از فرهنگ طبقه ی توانمند و زور آور سرچشمه می گیرند (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳: ۱۴۷).</p>	فروم
<p>نارضایتی را هم علت بیگانگی و هم عامل مهم در بروز رفتارهای ناسازگارانه و منفصلانه و ضد جامعه، نظیر وندالیسم می داند. در واقع وندالیسم و رفتارهای مشابه آن از نظر فردینبرگ، نشانه ی تنفر و نیز واکنش نامطبوع فرد به شرایط بیرونی و نظام ارزش ها و هنجارهای اجتماعی مسلطی است، که از سوی فرد، اجحاف کننده و تبعیض گر در نظر می آیند(محسنی تبریزی، ۱۳۸۳: ۱۵۰).</p>	فردینبرگ

ملوین سیمن	برای اندازه گیری میزان از خودبیگانگی پنج متغیر را از هم تمیز می دهد که عبارتند از: ۱- احساس بی قدرتی ^۲ - احساس بی معنایی ^۳ - احساس هنجاری ^۴ - احساس انزوای اجتماعی ^۵ - احساس تنفر از خویشتن ^۶ (خواجه نوری، ۱۳۷۶: ۷۰)
------------	---

۳-۲- مدل نظری تحقیق

۴-۲- تحقیقات داخلی :

محقق	نتایج تحقیقات انجام شده
------	-------------------------

²-Powelessness
¹-meaninglessnes
²-normlessness
¹-social isolation
¹-Self estrangement

<p>بررسی مقایسه ای بزهکاری نوجوانان فراری از منزل ونوجوانان غیر بزهکار شهر تهران در سال "۱۳۸۲" ابوالقاسم رئیسی دانشگاه تربیت مدرس ، رشته ی مدیریت انتظامی.</p> <p>محقق مورد نظر در این تحقیق سعی کرده شرایط موجود در خانواده را به عنوان مهمترین کانون تأثیر گذار بر رفتار نوجوانان،مورد بررسی ومطالعه قرار دهدو برای اینکار ویژگی های موجود در خانواده نوجوانان بزهکار فراری از منزل،باشرایط موجود در خانواده نوجوانان غیر بزهکار را مورد مقایسه قرار داده است. محقق در این پژوهش سعی نمود از طریق تنظیم پرسشنامه ویژگی های خانوادگی نوجوانان بزهکار فراری از منزل را با ویژگی های خانوادگی نوجوانان غیر بزهکار در شهر تهران مورد مقایسه قرار دهد تا از این طریق به میزان نقش خانواده وشرایط موجود در آن در ایجاد انحرافات اجتماعی و بزهکاری نوجوانان پی ببرد. او در این پژوهش تعداد ۸۰ نفر از نوجوانان دختر وپسر۱۲ تا ۱۸ ساله بزهکار در شهر تهران وتعداد ۸۰ نفر از نوجوانان غیر بزهکار۱۲تا۱۸ ساله مدارس ودبیرستان های شهر تهران را از طریق نمونه گیری تصادفی انتخاب نموده است.</p>	<p>ابوالقاسم رئیس۱۳۸۲</p>
<p>بزهکاری وبزه‌دیدی نوجوانان پسر در زمینه ی مواد مخدر ،امیرحسین زارعی،دانشکده ی حقوق و علوم سیاسی "دانشگاه تهران،اسفند۸۴" در این تحقیق محقق سعی نموده پس از بیان علل بزهکاری وبزه‌دیدی نوجوانان پسر در زمینه مواد مخدر وتأثیراعتیاد در بزهکاری آنان با توجه به آمار بدست آمده در کانون اصلاح وتربیت تهران ، پس از بیان پیشگیری کیفیری (مجازات)از بازگشت به اعتیاد ، به دلیل نا کار آمد بودن این نوع پیشگیری ،از منظر دستاوردهای جرم شناسی بالینی به موضوع پیشگیری اجتماعی بزه‌دیدی پسر در زمینه مواد مخدر ونهایتا بزهکاری آنان بپردازد.</p>	<p>امیرحسین زارعی</p>
<p>در تحقیقی تحت عنوان "مقایسه عملکرد خانواده های نوجوانان بزهکار وغیر بزهکار"،دریافت که،بیشترین احتمال وقوع بزهکاری درنوجوانان مربوط به سنین۱۶و۱۷سال است که این سالها دوران سپری نمودن و گذار از بحران بلوغ وهویت می باشد۱۹/۵درصد نوجوانان بزهکار به جرم ضرب و جرح با چاقو و دعوا به کانون ارجاع شده اند.۱۸/۵درصد جرائم مربوط به سرقت می باشد که به نوعی نشان دهنده نامناسب بودن وضعیت اقتصادی خانواده،زندگی درخانواده های پرمشغله و بیکاری است.بیش از ۲۰ درصد نوجوانان غیر بزهکار بنا به دلایلی نظیر فوت،جدایی ،طلاق والدین بایکی از آنها زندگی می کنندکه این موضوع میتواندعوارض نامطلوبی بر رشد روانی،اجتماعی عاطفی کودکان ونوجوانان داشته و آنان را در معرض خطر قراردهد.یافته ها نشان دهنده این موضوع است که کانونهای اصلاح وتربیت در جهت توان بخشی و درمان نوجوانان بزهکار موفقیت چندانی نداشته اند.به عقیده محقق می توان با ۹۹درصد اطمینان گفت که بین عملکرد کلی خانواده های نوجوان بزهکار وغیر بزهکار تفاوت معنی داری وجود دارد،در واقع هر چه سطح عملکرد خانواده پایین باشد احتمال بروز رفتارهای بزه کارانه در بین نوجوانان بیشتر خواهد بود(جوادی،۱۳۸۳).</p>	<p>جوادی(۱۳۸۳)</p>

۲-۵- تحقیقات خارجی :

نتایج تحقیقات انجام شده	محقق
<p>در تحقیقی تحت عنوان "بزهکاری با تاکید بر (خشونت ،سرقت ،وندالیسم) در میان نوجوانان دبیرستان آلبرتا" با نمونه آماری ۱۸۲ نوجوان ۱۹-۱۵سال که ۸۴ نفر دختر و۹۸نفر پسر ازطریق پرسشنامه پرداخته است .که متغیرهای کلیدی:یگانگی (همدلی)، کنترل انگیزشی ،تعهدات اجتماعی ورابطه ی آن ها با خشونت ، سرقت ، وندالیسم می باشد. نتایج تحقیق نشان می دهد که بین یگانگی وکنترل انگیزشی با خشونت ووندالیسم رابطه معنی داری وجود دارد ، بین تعهدات اجتماعی وسه رفتاربزه کاری مورد تأکید رابطه معنی داری مشاهده نشده است (جیلز ،۲۰۰۶)</p>	<p>جیلز</p>

<p>در نقش وابستگی به والدین، پایگاه اجتماعی- اقتصادی خانواده و روابط منحرف همسالان و مشارکت جوانان در رفتارهای مخاطره آمیز و بزه کاری، مطالعه‌ای که در میان دانش‌آموزان آفریقایی - آمریکایی، با نمونه آماری شامل ۲۶۳ پسر و ۲۷۶ دختر و با چارچوب تئوریک نظریه کنترل اجتماعی انجام داد، چنین نتیجه‌گیری می‌کند که پایگاه اقتصادی - اجتماعی خانواده به وابستگی به والدین ارتباط ندارد. همچنین به نظر محقق، وابستگی به والدین به رفتارهای مخاطره آمیز ارتباطی نداشته است، اما پایگاه اقتصادی - اجتماعی بالای خانواده و وابستگی بالای به والدین به کاهش مشارکت جوانان در رفتارها و اعمال مخاطره‌آمیز و بزه کاری ارتباط معنی‌داری داشته است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد، که درگیر شدن زیاد جوانان در روابط منحرف با همسالان، به مشارکت زیاد آن‌ها در رفتارهای مخاطره‌آمیز و بزه کاری ارتباط داشته است. در نهایت مشارکت زیاد جوانان در رفتارهای مخاطره آمیز با بزه کاری ارتباط داشته است. یافته‌های این پژوهش نشان‌گر این است که بین بزه کاری پسران و دختران چندان تفاوتی دیده نمی‌شود. به هر حال جوانان پسر و دختر در تعداد زیادی از همان نوع رفتارها و فعالیت‌های بزه کاری شرکت کردند و این نشان می‌دهد که چنین نیست که دختران تنها در جرایم جزئی درگیر باشند. به نظر کرسول هیچ ارتباط معنی‌داری بین پسران و دختران در ارتباط با فرار از خانه یافت نشده است (کرسول، ۲۰۰۵).</p>	<p>کرسول</p>
<p>در مقاله ای تحت عنوان "تأثیرات میزان فقر در محلات شهری بر نرخ بزه کاری نوجوانان" عقیده دارد که در سطح محلاتی که ساکنین آن را اقشار فقیر جامعه با نرخ ۱۰ درصد تشکیل می‌دهند میزان جرایم خشونت آمیز نوجوانان بیشتر از سایر محلات است. کودکانی که در محیط‌های فقیر و جرم خیز پرورش یافته اند شخصیتی ضد اجتماعی یافته و این شخصیت هیچ گاه قابل تغییر نیست. موقعیت اجتماعی - فرهنگی همسایگان و همسن و سالان تأثیر چشمگیری بر افراد خصوصا کودکان و نوجوانان دارد. بررسی میزان جرائم و بزه کاری‌ها در سطح محلات مختلف شهری حاکی از آن است که ارتباط تنگاتنگی میان تأثیر همسایگان و هم سن و سالان در میزان بزه کاری اقشار مختلف جامعه خصوصا نوجوانان وجود دارد. ایجاد فرصتی برای خانواده‌های فقیر جهت اسکان در محلاتی که دارای میزان پایین تری از فقر هستند، میزان ارتکاب نوجوان عضو این خانواده‌ها را به جرائم خشونت آمیز کاهش می‌دهد. اسکان خانواده‌های فقیر در محلات ثروتمند نشین، میزان ارتکاب نوجوانان عضو این خانواده‌ها به جرائم مالی خصوصا در کوتاه مدت را افزایش می‌دهد و خانواده‌های فقیری که فرصتی برای زندگی در محلات بهتری به دست آورده اند شاهد کاهش میزان ارتکاب نوجوانان به جرائم خشونت آمیز بوده اند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که هر مقدار میزان فقر در سطح محلات شهری بالاتر باشد میزان ارتکاب نوجوانان در این محلات به جرائم خشونت آمیز بیشتر خواهد بود. با ایجاد فرصتی برای اسکان خانواده‌های ساکن مناطق فقیرنشین در محلاتی که دارای نرخ پایین تری از فقر هستند می‌توان منجر به کاهش میزان ارتکاب نوجوان به جرائم خشونت آمیز شد (هرشفیلد، ۲۰۰۰).</p>	<p>هرشفیلد</p>
<p>در یک پژوهش کیفی تحت عنوان "کنترل شخصی، جنسیت، بزه کاری در خانواده‌های پدرسالاری" چنین اظهار می‌دارد که تفسیرهای نوجوانان از کنترل والدینشان و واکنش‌های آنان نسبت به کنترل‌ها با بزه کاری جوانان ارتباط دارد. او به اختلاف سه جزء اصلی کنترل‌های والدین یعنی تنظیم، هنجاری کنترل و انضباط در خانواده‌های سنتی و پدرسالار و برابری‌گرا و تأثیرات آن‌ها بر رفتار بزه کارانه می‌پردازد. به نظر وی جوانان در برابر کنترل والدین به پنج شیوه می‌توانند واکنش نشان دهند. ۱- انطباق ۲- انتظار ۳- مخفی کردن ۴- مخفی کردن رد پا ۵- شورش علنی. به نظر مک کوری واکنش‌هایی که نوجوانان خانواده‌های پدرسالار انجام می‌دهند برای ترس از کنترل‌های مستقیم و</p>	<p>مک کوری</p>

خارجی بودند، در حالی که واکنش های نوجوانان در خانواده های غیر پدرسالار، احتمالاً واکنش هایی برای درونی کردن ارزش های والدین بوده است. محقق عقیده دارد که بدون در نظر گرفتن جنسیت نوجوانان در خانواده های غیر پدرسالار احتمالاً بیشتر از نوجوانان خانواده پدرسالار از استراتژی شورش علنی استفاده کرده اند (مک کوری، ۲۰۰۵).

۳-۱- روش تحقیق :

در این پژوهش با توجه به موضوع تحقیق و در نظر گرفتن متغیرهای پژوهش ، انجام این تحقیق با استفاده از روش پیمایش و با استفاده از تکنیک پرسشنامه صورت گرفته است.

ابزار گردآوری اطلاعات در این تحقیق، ارائه ی پرسشنامه ای ساختمان به نمونه ای معرف از جامعه ی آماری می باشد. (طالب، ۱۳۶۹: ۱۶۴). جمعیت آماری در این تحقیق، کلیه دانش آموزان پسر و دختر مقطع متوسطه در شهرستان اهواز در سال تحصیلی ۱۳۹۴-۱۳۹۵ می باشد. برابر با ۸۷۴۳ نفر بوده است.

روش نمونه گیری طبقه ای متناسب می باشد که با توجه به تعداد دانش آموزان هر مدرسه و نسبت آن به کل دانش آموزان، به همان نسبت تعداد نمونه به آن مدرسه تعلق گرفت نتیجه این نمونه گیری ۶۰۰ از دانش آموزان شهرستان اهوازی باشد.

در این تحقیق از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. (قاسمی، ۱۳۸۴: ۱۵۷).

در این تحقیق، علاوه بر آمار توصیفی، از آمار استنباطی نیز استفاده شده است، که برای انجام پردازش اطلاعات از نرم افزار آماری SPSS استفاده گردیده است. از دیگر آزمون های دیگر مورد استفاده در این تحقیق آزمون T می باشد، که به منظور مقایسه میانگین نمره متغیر وابسته در دو گروه دختران و پسران مورد استفاده قرار گرفت.

مقدار آلفای کرونباخ برای متغیر وابسته و متغیرهای مستقل به شرح ذیل محاسبه شده است. این نشان دهنده همسازي درونی معرفهاست.

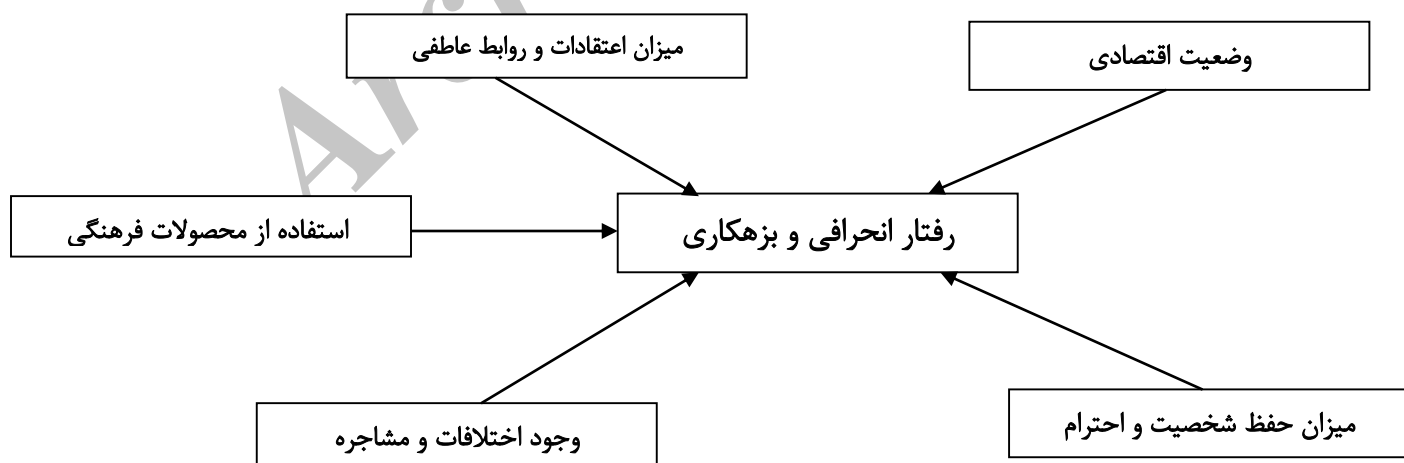
۱- جدول آلفای کرونباخ

نام متغیر	مقدار آلفای کرونباخ
روابط عاطفی خانواده	۰,۶۷۵
وضعیت اقتصادی خانواده	۰,۷۶۳

۰,۸۲۱	میزان اعتقادات و پابندی به مسائل شرعی
۰,۹۵۶	وجود اختلاف و مشاجره در خانواده
۰,۶۸۹	میزان استفاده اعضای خانواده از محصولات فرهنگی
۰,۷۳۰	میزان حفظ شخصیت و احترام نوجوانان

۳-۲- مدل کلی تحقیق:

۳-۴- یافته های تحقیق :

نام متغیر	همبستگی پیرسون	سطح معنی داری
روابط عاطفی خانواده	۰/۷۹۲	۰/۰۰۰
وضعیت اقتصادی خانواده	۰/۸۴۲	۰/۰۰۰
میزان اعتقادات و پایبندی به مسائل شرعی	۰/۹۳۰	۰/۰۰۰
وجود اختلاف و مشاجره در خانواده	۰/۷۷۸	۰/۰۰۰
میزان استفاده اعضای خانواده از محصولات فرهنگی	۰/۸۳۱	۰/۰۰۰
میزان حفظ شخصیت و احترام نوجوانان	۰/۶۵۸	۰/۰۰۰

آزمون فرضیه اول: رابطه بین روابط عاطفی خانواده و میزان گرایش به انحرافات و بزهکاری

در فرضیه اول این تحقیق پیش بینی می شود که بین روابط عاطفی خانواده و میزان گرایش به انحرافات و بزهکاری رابطه معنا داری وجود دارد در این تحقیق میزان گرایش جوانان نسبت به انحرافات سنجیده شده است که ضریب پیرسون این آزمون برابر با ۰/۷۹۲ می باشد نتایجی مربوط می شود به میانگین گرایش جوانان به سوی انحرافات در میان جوانان (دختران ، پسران) را نشان می دهد باید خاطر نشان کنیم که میان گرایش پسران و دختران به انحرافات تفاوت معنا داری وجود دارد.

آزمون فرضیه دوم: آزمون رابطه بین وضعیت اقتصادی خانواده و میزان گرایش به انحرافات و بزهکاری

با توجه به داده ها به نظر می رسد که و میزان گرایش به انحرافات و بزهکاری رابطه معنی داری وجود دارد. همان گونه که در مشاهده می شود، مقدار ضریب همبستگی پیرسون این آزمون برابر با ۰/۸۴۲ است این ضرایب همبستگی نشان دهنده ی رابطه و معنی دار بین دو متغیر بوده و در سطح ۰/۰۰۰ معنی دار است. بدین معنی که هر چه فرد از پایگاه اجتماعی اقتصادی پایین تری برخوردار باشد، تئوری کلووارد و اوهلین نیز در این میان می تواند این متغیر را در برگیرند، از آن جایی که این دو محقق، بر فراوانی فرصت های نابرابر در جامعه اشاره می کنند، می توان گفت، که در هر جامعه ای پایگاه اجتماعی- اقتصادی فرد در مناسبات روزمره ی و یا سایر مناسبات تأثیرگذار است. از

آن جایی که افرادی که دارای موقعیت بالاتری هستند، دارای امکانات بیشتری در مناسبات زندگی خود می شوند، این امر می تواند، گونه ای احساس نابرابری را همان گونه که کلووارد و اوهلین به آن اشاره کرده اند، به وجود بیاورد (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳ و احمدی، ۱۳۸۴).

آزمون فرضیه سوم: آزمون رابطه بین میزان اعتقادات و پابندی به مسائل شرعی گرایش به انحرافات و بزهکاری رابطه معنی داری وجود دارد

با توجه به داده ها به نظر می رسد که بین میزان اعتقادات و پابندی به مسائل شرعی گرایش به انحرافات و بزهکاری رابطه معنی داری وجود دارد. همان گونه که مشاهده می شود، مقدار ضریب همبستگی پیرسون برابر با ۰/۹۳۰ می باشد این ضرایب همبستگی نشان دهنده ی رابطه و معنی دار بین دو متغیر بوده و در سطح ۰/۰۰ معنی دار است. دل بستگی بین خانواده (خانواده، مدرسه، دوستان) است. این متغیر از نظریه کنترل اجتماعی گات فردسون و هیرشی استخراج شده است. زیرا از نظر هیرشی مبنای اصلی درونی کردن هنجارها، وابستگی به دیگران است. در اینجا آنچه اهمیت دارد رابطه اجتماعی فرد است. با داشتن احساس وابستگی، افراد وابسته و محدود می شوند و کمتر خود را آزاد و رها می بینند که هنجارهای اجتماعی را نقض کنند.

آزمون فرضیه چهارم: آزمون رابطه بین میزان وجود اختلاف و مشاجره در خانواده گرایش به انحرافات و بزهکاری رابطه معنی داری وجود دارد.

به نظر می رسد که، بین متغیر دل بستگی به خانواده و متغیر انحرافات رابطه معنی داری وجود دارد. مشاهده می شود که، مقدار ضریب همبستگی برای رابطه متغیر دل بستگی به خانواده و متغیر شدت گرایش به رفتار انحرافی که ضریب همبستگی پیرسون برابر با ۰/۷۷۸ می باشد. رابطه دو متغیر در سطح ۰/۰۰ معنی دار است. نتایج نشان می دهد که رابطه متغیر دل بستگی به خانواده و متغیر شدت رفتار انحرافی معکوس است. تفاهم بین خانواده است. ویلیام گود با استعانت از مفهوم آنومی و تعمیم آن به نهاد خانواده به عنوان مهم ترین آژانس اجتماعی کننده، ساختار خانواده، سازمان و انگاره های آن را کلیدی برای شناخت شخصیت و رفتار فرد پرورش یافته در آن تلقی می کند و هرگونه نابسامانی و بی سازمانی در این نهاد و ساختار آن در بروز توسعه و تکوین شخصیت بزهکار و کجرو دخیل می داند (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳: ۶۸).

آزمون فرضیه پنجم: آزمون رابطه بین میزان استفاده اعضای خانواده از محصولات فرهنگی در گرایش به انحرافات و بزهکاری رابطه معنی داری وجود دارد.

به نظر می‌رسد که، بین متغیر محصولات فرهنگی گرایش جوانان به انحرافات رابطه معنی‌داری وجود دارد. مشاهده می‌شود که، مقدار ضریب همبستگی برای رابطه متغیر تفاهم بین اعضای خانواده و متغیر شدت گرایش جوانان به انحرافات ضریب همبستگی پیرسون برابر با $0/831$ می‌باشد. با توجه به اطلاعات به دست آمده رابطه دو متغیر معکوس است و در سطح $0/00$ معنادار است. جرائم اعضای خانواده به عقیده ما مهمترین نظریه که این متغیر از آن قابل استخراج می‌باشد نظریه فراوانی معاشرت (یادگیری افتراقی) ساترلند است. زیرا به عقیده ساترلند اگر فردی در محیط مجاور خود در معرض جرم زا قرار گیرد، احتمال قانون شکنی اش افزایش می‌یابد. ساترلند مدعی می‌گردد که افراد منحرف از طریق کنش متقابل و در روند ارتباطات، تبهکاری را فرا می‌گیرند و لذا نقش اصلی را در این زمینه گروه‌هایی ایفا می‌کنند که افراد منحرف با آنها نشست و برخاست‌های بیشتر و صمیمانه تری دارد. بنابراین متغیر جرائم اعضای خانواده از این نظریه استخراج شده است. ونیز می‌توان متغیر مذکور را از نظریه کنترل به طور غیر مستقیم استخراج نمود. زیرا در صورت مجرم بودن اعضای خانواده، نظارت و کنترل بر فرزندان وجود نخواهد داشت و آنها به انحراف کشیده می‌شود.

آزمون فرضیه ششم: آزمون رابطه بین میزان حفظ شخصیت و احترام نوجوانان در گرایش به انحرافات و بزهکاری رابطه معنی‌داری وجود دارد.

به نظر می‌رسد که، بین متغیر میزان حفظ شخصیت و احترام گرایش جوانان به انحرافات رابطه معنی‌داری وجود دارد. در مشاهده می‌شود که، مقدار ضریب همبستگی برای رابطه متغیر میزان حفظ شخصیت و احترام و متغیر شدت گرایش جوانان به انحرافات ضریب همبستگی پیرسون برابر با $0/658$ می‌باشد. با توجه به اطلاعات به دست آمده رابطه دو متغیر معکوس است و در سطح $0/00$ معنادار است

به طور کلی، آن چه در چارچوب نظری پژوهش ما مشخص شد، استفاده هم زمان در تئوری در مورد انحرافات اجتماعی بود به این شرح است: تئوری میلر، تئوری کوهن، تئوری کلووارد و اوهلین، تئوری مرتن، تئوری ویلیام گود، تئوری هیرشی و گات فردسون، در بین نظرات مطرح شده نظریه‌های، کنترل هیرشی و ساترلند نقش برجسته‌ای در تشکیل چارچوب نظری ما داشته است. این بدان معناست، که به کارگیری نظریه‌های روان‌شناسی اجتماعی، در تحقیقات مربوط به انحراف اجتناب ناپذیر است.

۳-۴- بحث و نتیجه گیری

یافته‌های مربوط به سؤال پژوهش نشان داد که بین پژوهش، رابطه بین روابط عاطفی خانواده و میزان گرایش به انحرافات و بزهکاری ($p = /792$)، رابطه بین وضعیت اقتصادی خانواده و میزان گرایش به انحرافات و بزهکاری

($p = .842$)، (رابطه بین میزان اعتقادات و پویبندی به مسائل شرعی گرایش به انحرافات و بزهکاری ($p = .930$)). رابطه بین میزان وجوداختلاف و مشاجره در خانواده گرایش به انحرافات و بزهکاری ($p = .778$)، (رابطه بین میزان استفاده اعضای خانواده از محصولات فرهنگی در گرایش به انحرافات و بزهکاری ($p = .831$)). (رابطه بین میزان حفظ شخصیت و احترام نوجوانان در گرایش به انحرافات و بزهکاری ($p = .658$) (وسطح معنی داری ($p < .000$))، خطای $0/05$ می باشد. یافته های ای پژوهش با نتایج نقش خانواده در رفتار انحرافی فرزندان را مورد مطالعه قرار داده اند. پایگاه اجتماعی - اقتصادی خانواده و گرایش جوانان به انحرافات (تئوری میلر (فرهنگ طبقه پایین). میزان دل بستگی به خانواده و گرایش جوانان به انحرافات (پیوند اجتماعی هیرشی (پیوند اجتماعی)) تفاهم بین اعضای خانواده و گرایش جوانان به انحرافات (ویلیام گود ((مفهوم آنومی))) میزان جرائم اعضای خانواده و گرایش جوانان به انحرافات (نظریه فراوانی معاشرت (یادگیری افتراقی ساترلند)) هماهنگی دارد.

فهرست منابع

الف) منابع فارسی

- احمدی، حسین. (۱۳۷۷). "نظریه های انحرافات اجتماعی"، چاپ اول، شیراز، انتشارات زر
- اشرف، احمد. (۱۳۵۵)، "کژرفتاری، مسائل انسانی و آسیب شناسی اجتماعی"، تهران، انتشارات آموزشگاه عالی خدمات اجتماعی
- بی، ارل، (۱۳۸۶)، "روشهای تحقیق در علوم اجتماعی"، جلد (۲)، ترجمه رضا فاضل انتشارات سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها.
- بی، ارل. (۱۳۸۶)، "روشهای تحقیق در علوم اجتماعی"، جلد (۱) ترجمه فاضل، رضا، تهران انتشارات سمت چاپ سوم.
- ترنر، جان اتان اچ. (۱۳۷۸)، "مفاهیم و کاربردهای جامعه شناسی"، ترجمه فولادی، محمد عزیز بختیاری، نشر مؤسسه فرهنگی و پژوهشی امام خمینی
- تنهایی، ابوالحسن، (۱۳۷۹)، "مکاتب و نظریه های جامعه شناسی"، چاپ چهارم، مشهد، نشر مرندیز
- جوادی، محمد حسین، (۱۳۸۳). "مقایسه عملکرد خانواده های نوجوانان بزهکار و غیر بزهکار"، پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه علامه طباطبایی
- دلاور، علی، (۱۳۸۴)، "روش تحقیق در روان شناسی و علوم تربیتی"، تهران: نشر ویرایش.
- دواس، دی ای، (۱۳۸۱). "پیمایش در تحقیقات اجتماعی"، ترجمه نایبی، هوشنگ، تهران، نشر نی. ۱۸.
- رفیع پور، ف، (۱۳۷۸)، "کند و کاوها و پنداشته ها، مقدمه ای بر روش های شناخت جامعه و تحقیقات اجتماعی"، تهران، شرکت سهامی انتشار
- رفیع پور، فرامرز، (۱۳۷۸)، "آناتومی جامعه"، چاپ اول، تهران، شرکت سهامی انتشار
- روشه، گی، (۱۳۷۱)، "کنش اجتماعی (مقدمه ای بر جامعه شناسی عمومی)"، جلد ۱، ترجمه زنجانی زاده، هما، چاپ اول، انتشارات دانشگاه فردوسی
- ریتزر، جورج، (۱۳۸۱) "نظریه های جامعه شناسی در دوران معاصر"، ترجمه ثلاثی، م، تهران، انتشارات علمی

- رئیسی، ابوالقاسم (۱۳۸۲). " بررسی مقایسه ای بزهکاری نوجوانان فراری از منزل و نوجوانان غیر بزهکار شهر تهران " ، پایان نامه ی کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت مدرس.
- ساروخانی ، باقر ، (۱۳۸۱) ، " روشهای تحقیق در علوم اجتماعی جلد دوم بینش ها و فنون " - تهران ، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
- ساروخانی ، باقر ، (۱۳۸۰) ، " روشهای تحقیق در علوم اجتماعی " - جلد اول ، بینش ها و فنون ، تهران - پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
- ساروخانی، باقر، (۱۳۷۰) ، " دائرة المعارف علوم اجتماعی " ، چاپ اول، تهران، موسسه کیهان
- ساعی ، علی ، (۱۳۸۱) ، " تحلیل آماری در علوم اجتماعی با نرم افزار SPSS (درآمدی بر روش تحقیق اجتماعی) " تهران - انتشارات کیهان مهر
- سالمیان، س، (۱۳۸۸) ، " بررسی عوامل موثر در بروز رفتارهای وندالیستی در میان دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان اهواز " ، پایان نامه کارشناسی ارشد ، دانشگاه آزاد اسلامی شوشتر
- ستوده ، هدایت الله ، (۱۳۸۵) ، " آسیب شناسی اجتماعی (جامعه شناسی انحرافات) " تهران ، انتشارات آوای نور
- سخاوت، جواد ، (۱۳۸۳) ، " جامعه شناسی انحرافات اجتماعی " ؛ تهران، انتشارات دانشگاه پیام نور.
- سلیمی، علی ، داوری، محمد ، (۱۳۸۷) ، " جامعه شناسی کجروی " ، قم چاپ چهارم، انتشارات حوزه و دانشگاه
- شیخی ، محمد تقی (۱۳۸۲) ، " جامعه شناسی مسائل اجتماعی و مددکاری اجتماعی " ، تهران، نشر حریر
- غلامی آبیژ، محسن ، (۱۳۸۱) ، " بررسی علل اقتصادی - اجتماعی مؤثر بر اعتیاد؛ مطالعه موردی اردوگاه پیرنیلان شهر شیراز " ، فصلنامه علمی - پژوهشی سوء مصرف مواد، سال دوم، شماره ۵
- فروم، اریک، (۱۳۶۸) ، جامعه سالم، ترجمه تبریزی، اکبر، تهران، انتشارات بهجت
- قاسمی ، وحید ، (۱۳۸۴) ، " ضریب آلفای کرونباخ و ویژگی های آن با تأکید بر کاربرد در پژوهش های اجتماعی " ، مجله پژوهشی اصفهان (علوم انسانی) جلد نوزدهم شماره ۲ (صص ۱۷۴ - ۱۵۵)
- کرایب ، بان، (۱۳۸۱) . " نظریه اجتماعی مدرن " ، ترجمه مخبر، ع ، چاپ دوم، تهران، نشر آگاه
- کوئن ، بروس ، (۱۳۸۴) ، " درآمدی به جامعه شناسی " ترجمه ، محسن ، ثلاثی ، تهران ، نشر توتیا
- کوزر ، ل ، روزنبرگ ، ب، (۱۳۷۸) " نظریه های بنیادی جامعه شناسی " . ترجمه ارشاد ، ف ، چاپ اول تهران ،
- گنجی، حمزه، (۱۳۸۶) ، " ارزشیابی شخصیت " ، چاپ چهارم، تهران، انتشارات ساوالان
- گیدنز، آنتونی، (۱۳۷۴) ، " جامعه شناسی " ، ترجمه صبوری، م، چاپ دوم، تهران، نشر نی
- لیتل ، دکارت ، (۱۳۸۱) ، " تبیین در علوم اجتماعی - درآمدی به فلسفه علم الاجتماع " ، ترجمه سروش، عبدالکریم . تهران . مؤسسه فرهنگی صراط
- محسنی تبریزی ، علی ، (۱۳۷۴) ، " بررسی عوامل مؤثر بر وندالیسم در مناطق بیست گانه ی شهر تهران " ، تهران ، مرکز مطالعات و تحقیقات شهرداری تهران
- مشکانی، محمدرضا، (۱۳۸۱) ، " سنجش تأثیر عوامل درونی و بیرونی خانواده بر بزهکاری " ، مقالات اولین همایش ملی آسیب های اجتماعی تهران جلد (۳) انتشارات آگه
- مشکانی، محمدرضا، مشکانی، زهرا سادات، (۱۳۸۱) . " سنجش تأثیر عوامل درونی و بیرونی خانواده بر بزه کاری نوجوانان " ، مجله جامعه شناسی ایران، دوره چهارم، شماره ۲

دومین کنفرانس ملی روانشناسی و علوم تربیتی

دانشگاه آزاد اسلامی واحد شادگان - اسفند ۱۳۹۴

Second National Conference on Psychology and Educational Sciences

واحد شادگان

- ملک، حسن، (۱۳۷۷)، "جامعه شناسی قشرها و نابرابری اجتماعی"، چاپ چهارم، انتشارات دانشگاه پیام نور
- منصوریان، محمد، کریم، (۱۳۸۱)، "روشهای پژوهشی کیفی و کمی در علوم اجتماعی - شیراز"، انتشارات نوید
- نیک گهر، عبدالحسین، (۱۳۶۹)، "مبانی جامعه شناسی و معرفی تحقیقات کلاسیک جامعه شناسی"، چاپ اول، تهران، انتشارات

رایزن

(ب) منابع انگلیسی

1. Carswell, Steven B (2005). Pathways to delinquency: the role of parental attachment, family socioeconomic status, and deviant peer relationship in risk behaviors and delinquency among urban African-American middle school students, dissertation PHD, The American University
2. Gillis, Tammy (2004). Violence, vandalism, and theft among Alberta youth: A reconceptualization of the general theory of crime, dissertation PHD, the university of Lethbridge, Alberta, Canada